

MAGYAR KURIR

Indúlt Bétsből, Pénteken October' 24 -dik napján, 1817 -dik esztendőben.

Szent Ilona.

Nem régen irtuk, hogy Anglus Lord *Amherst*, Chinából Európa felé folytatván evezését, 's ezen szigetnél megállapodván, Bonapartéval sokáig beszélgett. Ezen beszélgetést már Londonban a' Ministeri Kurir is hosszasan kiadta (Az erről való emlékezést kétség kívül csak ennek hitelesítésül említik most a' Londoni egyéb újságok, kik akkor kiadták volt). — Egy ugyanezen ezen szigetről érkezett levélben említettik, hogy az Amerikaiak még most is untalan terjesztik a' Bonaparte' elszökését tárgyazó mese-híreket: pedig az ő őriztetését illető intézetek oly kemények, hogy azt még csak álmodni sem lehet lehetségesnek. Az őtet őrző regularis Anglus sereg áll a' 66-todik Regimentnek 1000 embereiből, 100 Dragonyosokból, 2 vagy 3 Kompánia Agyuzókból, 's az ott lévő lakosoknak két, úgy mint egy gyalog 's egy ágyúzó Regimentjeikből. A' vigyázás pedig oly nagy és szoros, hogy a' strázsákon túl menni, parola-szó nélkül, magának a' Kormányozónak sem szabad. *Bonaparte* a' háztól kimenvén véle mindenütt egy tiszt, a' kísérelével 's tselédeivel pedig, hasonlóképpen ha valahova kimennek, egy-egy katonára van. A' nálla őrizeten lévő Kapitánynak minden nap' látni kell őtet legalább egyszer. *Bertrandon* kívül még egy *Gourgaud* nevű, 25 vagy legfeljebb 26 esztendő, ifjú Generális van még Bonapartéval a' szigeten.

Nagy Britannia.

Londonban semmi nem foglalta mostanság úgy el a' közönséges 's az újságírói figyelmetességét, mint az Angliai katonaságnak, nevezetesen a' tiszteknek, az Amerikai insurgensekhez való kivándorlása, a' hol szolgálatra lépnek. Majd mind egygyik újságban lehet felőlök valamit, többet vagy kevesebbet találni. Vegyünk rendre egynéhányat. Kezdjük a' Ministeri Kuriron, a' ki így szoll October' 6-dikán: — „Egy *Brigg* 's egy *Schooner* készen állanak a' Portsmouthi kikötőhelyben, hogy Insurgensekhez menő útasokat vegyenek-fel. Ezek még ma eleveznek *Sz. Tamás* felé. Az egygyiken 35, a' másikon 20 efféle útasok ülnek; többire mind ifjú emberek, kik a' mi armádánknál még csak alacsony rangra juthatván, 's már most elbótsáttatván, fél fizetést nem nyerhettek. Egy-egy személy 30 Gvinee-aranyot fizet *Sz. Tamásig* (ez a' sziget a' *Venezuelai* part szomszédságában esik.) Hasonló úthoz készült hozzá *Dawson* nevű, 500 tonnás hajónk is.“

Az *Englisan* ekképpen ír ugyan ezen tárgyról ugyan ezen napon: — „Szüntelen több-több hajóink készülnek az Amerikafelé való elevezéshez, hogy tiszteteket és katonákat vigyenek az Insurgensekhez. Egy ilyen hajón, melly már éppen kész az elevezésre, 200 emberek ülnek tisztjeikkel egyetemken, kik mindennel úgy felkészülve vannak, hogy kiszállván azonnal egy stuzos sereget for-

málhassanak. Egy más hajó, melly már hasonlóképpen indulófélben van, 600 embereket viszen, kik egy lovas Regementet fognak formálni. Egy harmadik hajó, lántsásoknak való készülettel van megrakva. A' tisztek mind olyan emberek, a' kik már armádáinknál szolgálatot tettek; Oberslajtnántól fogva Zászlótar-tóig mindenféle ranguak találhatnak kö-ztök. Tökéletesen organizáltatva és oly elintézésel indittatnak útnak, hogy ki-szállván azonnal kiállhassanak, mint ka-tonák, a' síkra.“

„A' Times' íróji így szollanak 7-dikben: — „Egy hajónk, melly egy fegy-veres sereg' számára hadi mindenféle ké-születekkel van terhelve, ismét el fog minden órán evezni Amerika felé. Mint mondják, a' szerentsepróbálásra vágyó-dó Britannusok' száma naponként neve-kezik, 's úgy látszik, hogy annak meg-gondolása, hogy ezen tisztjek ezen tse-lekedeteik által a' magok fél fizetésseket, melyből eddig éltek, elvesztik, egyátal-jában meg nem hűlepti benne azon vá-gyodás tüzét, melly őket erre a' vakme-rő-bátor pályafutásra készíti. Más ide-gen Státusokból való alattvalók is napon-ként tudakozódnak az Insurgensek' ittlé-vő Agensénél, hogy: hol és mi módon jelenhetnének-meg ők legnagyobb hamar-sággal a' tsatázó mezőkön?“

Arra, a' mit a' Times' íróji itt a' félfizetésnek elvesztéséről mondának, elég leszen csak annyit megjegyezni, hogy a' Hadi Cancellaria kihirdette Sep. 30-di-kán, hogy a' jövő December 25-dik nap-ján-túl semmi Anglus tisztek nem fognak fél fizetést kapni, mihelyest idegen szol-gálatra lépnek, a' nélkül, hogy a' Ré-gens Printztől arra engedelmet kapná-nak.

Az Anglus levelek addig lármáztak nem régen azért, hogy az Amerikai Sta-tusok jobban építik a' magok hadi hajóji-

kat, mint ők, hogy már ma azt olvassuk a' Londoni újságokban, hogy az ő Or-száglószékek is most egyszerre néhány olyan alkatású hajóknak építettése eránt tett rendelést, mint a' milyenekkel az Amérikaiak az Anglusoknak az utolsó ha-dakozásban igen sok kárt tettek. — (Ezek olyan nagy fregátok, mint Angliában a' 60 's 70 ágyus linea hajók: de fregátmód-ra vagynak épülve, 's azért oly könnyen lehet vélek bánni, mint a' fregátokkal).

Északi Amerika.

Mint hogy egy időtől fogva sokat em-legetik kivált az Anglus újságlevelek, hogy az Amerikai egygyesült Státusok' Ország-lószéke alattomban oda dolgozik, hogy *Floridát*, ha nem mind kettőt is leg-alább az egygyiket elfoglalhassa, ekkép-pen felel nékiek a' *Baltimorei* újság: — „Egy Országglószéknek, úgy mond, mely-nek tö-szomszédságában néptámódások uralkodnak, sokat meg kell engednünk. Lám a' Portugallusok is, mikor *Monte-vidéó* városát 's az ahoz tartozó tarlo-mányt elfoglalták, azzal mentették ma-gokat, hogy ennek lármás állapota ve-szedelemmel fenyegeti a' Brasiliai szom-széd határokat.“ — Ezen szavakból úgy látszik, hogy az Egygyesült Státusok' Or-száglószéke is így akar tselekedni a' *Flo-ridákkal*, 's tselekedetének ő is hasonló okát fogja mondani, mint ezt a' *Natio-nal-Intelligencer*' szavaiból nyilván ki lehet hozni, a' melly újság ekképpen szoll: — „A' *Florida*i lakosok, úgy mond, te-lyességgel nem szítanak *Mac-Gregor-hoz*; nintsen semmi bizodalnok hozzá. Gyülölnek is ezek átaljában minden Or-száglási változást magok között, ezt az egygyet kivévén, hogy, ha az *Egygye-sült Státusok' Országglószéke alá es-hetnének*, mert meg lehet jegyezni, hogy ők majd mind ezen Országbéli születésű emberek.“

A' *Philadelphiai* újság is valami olyant emleget, a' mi nem egészen érdemetlen a' figyelmetességre: — „Hadi hajóinknak mozgásaik, úgy mond, nem ok nélkül valók. Talám készülőkben van valami, vagy érthetőbben, talám készülnek valamihoz. Ujságaink jelentik, hogy *John-Adams* lineahajónkat fegyverkeztek; 's hogy azon új hajóinkat, melyeknek építtetését a' *Congressus* meghatározta vala, sietve építik. *Saranac* nevű hajónk a' Kapitány *Ellon* vezérlése alatt már a' tengernek botosátotta vitorláit; minden órán így tselekszik az *Ontario* is a' Kapitány *Ridle* vezérlése alatt.“

Spanyol Amerika.

Egy okoskodó újságolvasó kézzelfoghatólag ítélhet az Amerikai Spanyol insurgensek' állapotjának kimeneteléről a' Londoni Ministeriális Kurirnak itt következő megjegyzéseiből: —“

„*Angliának* kereskedésbéli hasznakivántatja véle a' Spanyol plántartományoknak függetlenné lételet: de jövőre nézve tsakugyan veszedelmes lehetne egy ily példaadás. *Angliának* lehetetlen nyilvánossággal segíteni az insurgenseket: annak pedig, hogy titkon segítsék őket, ellene fog állani-tudni a' Spanyol Országlószék. Az egyéb Európai Hatalmasságok is nagyon irigyelvén *Angliának* tengeri erejét és kereskedését, minden bizonnyal ellene szegeznék magokat, ha ő ezen tsatába bele akarna avatkozni. A' száraz Európa segítette az Északi Amerikai egygyesült Státusokat, mikor a' magok függetlenségért tsatáztak, tsak azért, hogy *Angliának* erejét gyengíthesse: most azon fog ugyantsak a' Száraz Európa iparkodni, hogy, ha lehet, elnyomhassa a' Déli Amerikai Insurgenseket, ismét éppen azért, hogy *Anglia* ne erősödjék. —

„*Anglia* tehát telyességgel nem se-

githeti az insurgenseket: de éppen ily kevésbé iparkodhat az ő elnyomattatásokon is, mert ez egyenesen ellenkezne az ő hasznával, és ezt a' mi kereskedőink, a' mi polgárainknak nagy tekintetű szakasza, közönségesen hibás dolognak fogná tartani. Ez által barátokat tsinálna ugyan a' mi Országlószékünk magának *Kadiksban*, de nem ám a' Londoni kereskedők' Bőrséjében. Más felől az is gyalázatjára szolgálna ám fegyverünknek, ha a' mi *Watterloói* győzedelmeseinket idegen Országra küldenők, hogy ott verjék vasra a' támadókat.“

Prusszia.

A' Prusszus Királynak azon Serkentő-Irása, mellyet a' Monarkhiájában lévő Protestansoknak Consistoriumaikhoz Zsinatjaikhoz és Superintendentziáikhoz botosátott, szórol szóra így van:

„Már Istenben boldogultt Felsőse Öseim, *János Zsigmond* Választó Fejedelem, — *György Wilhelm* Választó Fejedelem ama Nagy Választó Fejedelem, I. *Fridrik* Király, és I. *Fridrik Wilhelm* Király, mint uralkodásoknak, 's élteknek Historiája bizonyítja, szíves iparkodással rajta voltak, hogy a' Protestansoknak egymástól különválva lévő Felekezeteiket, t. i. a' Luteranusokat, és Reformatusokat egyesítenék. Az ő emlékezeteket, 's idvességés tzeljokat tisztelvén, örömet melléjek állok én is, és ohajtom, hogy ezen Istennek-tetsző munka, mellynek tökéleteségre való menését az akkori boldogtalan Szakadásoknak Lelkégátolta meg, most már a' mellékes dolgokkal nem gondoló, és a' Keresztyénségnek főképpen a' Velejére, mellyben mind a' két Felekezetek külömben is meg egyeznek, ügyelő jobb gondolkozás módjának befolyása alatt, az Istennek ditsőségére, és a' Keresztyén Anyaszentegyháznak idvességére Statusaimban végre

hajtasson, és nevezetesen a' Reformatiónak, ezen most reánk következő Százados innepén vétessen az munkába! Az egyébaránt is tsupán tsak külső dolgokban különböző két Protestans Felekezeteknek illy valódi Vallási Egygyesülések meg egyez a' Keresztyénségnek felséges tséljaival, megfelel a' Reformatorok' legelső feltételeiknek; magában a' Protestanságban nagyon fundálva; előmozdítja a' Vallási érzést; hasznos a' házi boldogságra nézve, és gazdag forrása fog számos olyan Egyházi és Oskolai jobbitásoknak lenni, mellyeket eddig gyakran tsak a' Vallástelben való külömbözés hátráltatott.

Ezen boldogító, már régtől fogva, és most is elly szívszakadva óhajtott, és olly sok ízben haszontalan próbáltt Egygyesülésnek, mellynél fogva sem a' Reformatusok Lutheranusokká sem pedig ezek az elsőbökké nem változtatódnak által, hanem ketten formálnak egy újEvangyéliomi Keresztyén Anyaszentegyházat, Szentséges Fundálójoknak akarathoz képest, nem vet többé gátot semmi a' dolognak természetében fundáltatott akadály, ha ugyan mind a' két Rész igazi tiszta Keresztyéni indulattal akarja azt, — és ha ebből származik az, ugy fejezi illendően azt a' háládatosságot ki, mellyel az Isteni Gondviselésnek a' Reformatió megbetsülhetetlen áldásáért tartozunk, és ugy ditsőiti igazán halhatatlan munkájoknak előmozdításában, annak Nagy Fundálójának emlékezetét.

De bármelley forrón kelljen is azt ohajtanom, hogy a' Reformatusoknak és Lutheranusoknak Felekezete Statusaimban velem e' részben egyformán gondolkozzon, mindazonáltal szinte oly nagyon távol légyen én tőlem, ki az ő Jussaikat, és Szabadságokat figyelemmel tartom, hogy őket arra erőltessem, és ezen dologban valamit rendelni vagy meghatározni akarnék. Mert tsak úgy is lehet

ezen Egyesülésnek igazi betse, ha sem rábeszélés, sem vallási hidegség nem avatkoznak abba, ha tiszta szabad meggyőződésből származik és nem tsak külsőképpen való Egyesülés lesz az, hanem annak gyökerei és éltető ereje a' Szíveknek valóságos Bibliái Principiumok szerint való öszve forradásában fundáltatnak.

Valamint én Magam is ebben az értelemben fogom a' Reformatiónak ránk virradó Százados Innepét a' *Potsdami* eddig külön volt Reformata, és *Luthera* Udvari- és Várbeli Gyülekezeteknek most már egy Evangyéliomi Keresztyén Gyülekezetté egygyesültt Társaságoknak kebelében innepelni, és ugyan ezzel fogok az Uri Szent Vatsorával is élni: szint-ugy reménylem, hogy ezen én tulajdon Példámnak ereje minden Országomban lévő Protestans Gyülekezetekre ki fog terjedni, és azt lélekben és igasságban közönségesen követni fogják. A' Consistoriumoknak bölts kormányozására, a' Lelki Pásztoroknak és Zsinatjaiknak kegyes buzgóságokra bizom az Egygyesülés külső formájának elrendelését, meg lévén arról győzöttetve, hogy azt a' Gyülekezetek igazi Keresztyéni indulattal elfogadják, és hogy mindenütt, a' hol tsak komolyan és egyenes lélekkel minden tisztátalan mellékes tsélok nélkül a' dolognak valóságára, és a' nagy szent Targyra erányozódik a' figyelem, könnyen el lehet találni a' formát, és így a' külső a' belsőből, együgyüen, méltóságosan, és igazán ki fog magától jönni. Bártsak ne lenne már többé az az óhajtott időpont meszsze, midőn egy köz Pásztor alatt, Minden, egy hitben, egy szeretetben, és reménységben, Egy nyájt fog formálni!

Potsdam Sept. 27-dikén 1817.

Fridrik Wilhelm.

A' Consistoriumokhoz, Zsinatokhoz, és Superintendenciákhoz.

Hazai Dolgok és egyéb Toldalékok.

B é t s.

Az itt lévő Erdélyi Fels. Ud. Cancellariáról szomorú ujságot kéntelenítettünk írni, a' melynek egy igen érdeemes munkás és szorgalmatos tagját N. gos Kézdi-Szentléleki *Kozma Antal* Urat, a' halál, tegnapi u. m. e' hónap' 23-dikára virradó éjjel, életének 51-dik esztendejében, egy hónapnál tovább tartott betegeskedése után, az élők közül elragadá

* * *

Az *Austria* nevű Austriai fregát, melly a' Brasiliai Udvarhoz rendeltetett Cs. K. Követségi Tanácsos és Agens Bátor *Neveu* urat vitte, oda Jul. 14-dik napján szerentsésen megérkezett. *Maderától* fogva *Rio-Janciróig*, 36 napok alatt tette ezen utat. Az egész útozása alatt jó egészsége volt minden kísérőinek, kik között két Cs. K. Kamarás urak is vannak, úgy mint Gróf *Schönfeld*, és Gróf *Pállfy Miklós*, a' *Pállfy József* ö Hercegsége ifiabbik fia.

Magyar Ország.

Pest. — Az aszszonyi Egygyesülés' jóltévőségének segedelmével T. Tóth *Pápai János* Orvos Doktor és Szemorvos úr' gondviselése 's az ő Adjunctusának T. Cseresznyés Sándor Urnak szorgalmatoskodása által felállított világtalanok' ispotályában, Junius 20-dikától fogva, a' midőn kezdődött, September 30-dikáig, a' midőn végződött, több szerentsés gyógyítások mentek véghez. Az ispotály 6 ágyra volt intézve, 's ezen idő alatt 16 személyek, többnyire Pestiek és Budaiak voltak benne. Ezek közül kettőnek szerentsésen mésterséges szemfény (pupilla artificialis) készítettett, pedig egyik közülök 7 esztendeig nem látott. Szemki-

növése (Staphyloma) kettőnek szépen levétetett. Belső hályog (Cataracta) 7-nek lehuzatott, úgy hogy látva hagyta el az ispotályt. Ezeken kívül még 8 an operáltattak az ispotályban, 's többeknek különbözőkülömbféle szemnyavalyáik orvosaltattak. A' fellyebb említett belső hályogosak közül való volt *Csillag* Ur egykori Cs. Kir. Pósta mester, és egy 7 esztendős leányka, ki a' világosságot legelőször megpillantván, örvendezve így kiáltott-fel: embereket látok!"

* * *

Metzenseffről October' 7-dikén. E' hónap 2-dikán estvéli 7-edfél óra tájban rémítő tűz támadott itten, mellyet gyaníthatóképpen valami istentelen gonosz ember okozott. Szörnyű nagy hirtelenséggel elborított ez 3 házakat, hancm mivel a' szél, melly ekkor tájban lengedezett, egy kevésbé megtsendesedett, tehát azt reménylettük, hogy ha tovább terjedne is a' tűz, legalább gyönyörű Templomunk meg fog maradni. De a' szélnek tsendessége tsak igen kevés ideig tartott, újra feltámadott az, és más erányozatot vett magának, úgy hogy a' lángot éppen a' Templom fedelére szórta. Ez tehát meggyúlادott, és róla a' tizedik háznakszérűjére hullván a' tüzes darabok, tsak azt vettük észre, hogy 73 házak egynéhány szempillantatok mulva a' lángok akragadományáivá lettek. A' Templomnak tornya a' bennelévő harangokkal és órával egyetemben semmivé tétetett. Egészen is hamuvá égett volna minden benne lévő készülettal, minthogy a' toronyba vivő fa gráditnál fogva a' Templomnak belső része is meggyúlادott, ha a' Kassai Püspöki Lyceumban Professor és Philosophia Doctora Tiszt. *Benyó Mátyás* úr különös bátorsággal gátot nem

vetett volna a' lángoknak, Ő két derék Deákokkal által rontott a' lángokon, be-
tört a' Templomba minthogy a' kults
nem volt ott hamarjában, és megmen-
tette életének kotzkasztatásával a' Gothusi
készületü igen régi Szentséget, a' Szent
Ostya tartó Edényt, és más szent készü-
leteket; egy égő gerenda nem messze zu-
hant le mellette mikor éppen ezekben
foglalatoskodna. De ez ötlet meg nem
rettentette, segítőkét és vizet kért, és
addig törekedett, hogy az Orgonát, Kart,
és más meg nem mozdítható butorait a'
Templomnak megtartotta. Egész késő éj-
tzakáig fáradhatatlanul munkálódott, több
falakat a' lángoknak közepében, tulajdon
karjaival leszaggatott és egy kézbeli fets-
kendezőnél fogva, a' hol csak lehetett ol-
togatta a' tüzet. Még ez nem volt elég,
hanem más nap a' megszorodott nép-
nek vigasztalásában foglalatoskodott. Ok-
tobernek 5-dikén pedig az ide való Ple-
banus Tiszt. *Pales Filep* úrnak kérésé-
re oly szívreható Predikáziót tartott, hogy
a' megkárosodtak szerentsétlenségeket
könnyebben viselték, a' kártól menten
maradtak pedig segedelmeket szerentsét-
len lakostársaiknak ajánlanák. A' tisztelt
Plébáncs úr is azzal mutatta meg a' sze-
rentsétlenek eránt munkás szeretetét, hogy
hust és kenyeret osztatott ki azok között,
és gabonás tárházának megmaradásán
csak azért örült, hogy a' szegényeket ab-
bol segítheti. Reményleni lehet, hogy
több jóltévők is fognak találkozni, kik
ezen szerentsétleneknek sorsokat kegyes
alamisnálkodások által enyhíteni fogják.

T u d ó s í t á s.

Az Oskolai Szókönyvek és a' Nagyobb
Lexiconok kiadhatására olyan módot vá-
lasztottam vala, melly egyszersmind a'
Tanuló Ifjúság serkentésére, különösen
pedig közöttök a' jó erkölts és szorgal-
matosság némű némű megjutalmaztatá-

sára tzelezott. A' mit eddig ezen jó vég-
re Hazánk Maecenássai feláldoztak, abból,
a' Hazai Geographia tanításának könnyeb-
bítésére, 28 Gymnasiumok ajándékozta-
tak meg egy egy Magyar Átlással, a' mint
ez a' Német Grammatika 7 - dik kiadása
előtt, nevezet szerént is előadatott; ezen-
kívül két esztendő lefolyta alatt, 1270
Magyar és Német Grammatikák vétettek
meg olly végből, hogy azok Oskoláink-
ban a' jó erköltsü és szorgalmatos Tanú-
lók között praemiumúl osztassanak ki;
más részről pedig ez által az Oskolai Le-
xicon két kisebb Részének kinyomtatta-
tása elősegítettett 's végre is hajtatott.

De mivel ezen módnak további foly-
tatása, sok időbe kerülő fáradhatatlan
levelezés mellett is kétséges kimenetelű
lehetne, 's így a' Lexicon legszüksége-
sebb Deák Részének kiadása esztendőkre
is elhaladhatna: kéntelen vagyok annak
kinyomtattatása végett Előrefizetők segí-
tségéhez folyamodni. Mellyre nézve Ha-
zámfiait ezennel a' következőkről tu-
dósítom.

1. A' Lexicon Deák-Magyar-Német
Részének nyomtattatása ezen Octóber hó-
nap elején elkezdődött és szakadatlanul
folytatódik.

2. Ez a' Deák Rész a' már kiadatott
Oskolai kisebb Lexiconnak 3 - dik Része
lészen, egyszersmind pedig az ezután,
és ugyantsak illyen Előrefizetés útján ki-
adandó Nagyobb Lexiconnak is 3 - dik Ré-
szét fogja tenni; mellyre nézve ebből ele-
gendő Exemplumokat kell nyomtattatni,
's ehez képest a' rendkívül való nagy köl-
tségre az előfizetésbeli segedelem szük-
séges.

3. A' Munka kidolgozásában útmu-
tatóúl leginkább ugyan Scheller Oskolai
Lexicona vevődött fel; de azon kívül a'
legjobb Deák-Német Lexiconok is segítsé-
gül vétettek, úgy hogy ez a' mi Deák-
Magyar-Német Lexiconunk már most sok-

kal bővebb a' Scheller Lexicon a legújabb, 3-dik, ezen esztendőbeli kiadásánál, bővebb Kirsch Lexicon a Prof. Born által megjobbított útkiadásánál, sokkal bővebb pedig a' Páriz Pápai Deák-Magyar Dictionariumánál. Hogy pedig e' felől legrövidebb módon meggyőzhessük Hazánk Literátorait és az Előfizetésre meghívott Hazafiakat; legerányosabbnak tartottuk a' Lexicon első árkusát, úgy a' mint az már kinyomtatódott, az Újságlevelek mellett, ezeknek Érdemes Olvasóival közleni, hogy ebből az Egésznek elintézését és minéműségét kiki tulajdon szemével láthassa, 's a' Munkáról ítéletet tehessen.

Három nyelv lévén itt a' Lexiconban, elmúlhatatlan feltétellel lett a' Rövidítés, és minden Szükségtelennek kihagyása; de azért a' Szók jelentéséből semmi odatarozó el nem maradt, egyéb Rövidítések pedig, úgy gondoljuk, hogy a' Könyvnek nemcsak híjjánosságára nintsenek; sőt inkább tökéletességére szolgálnak. Illyen hasznos rövidítésnek tartjuk, p. o. azt, hogy ebben a' Lexiconban a' tulajdon nevek, mellyek sem Magyarúl sem Németül ki nem tétethetnének, Deákul magyarázlatnak meg, 's a' t.

4. A' Közép Időbéli és a' Magyar Törvényben 's Törvénykezésben előforduló nem Classicus szók, magyarázatjokkal együtt, mellyeket egy Törvénytudó Hazánkfiá készített, a' Lexicon végén, különös Glossariumba tétetnek.

5. A' mennyire az eddig kinyomtatódott árkusokból hozzá lehet vetni, az egész Deák-Magyar-Német Lexicon mintegy 80 legfeljebb 90 árkusra telik, mellynek az árra az Előfizetőkre nézve 10 forint lészen.

6) Azokra nézve, a' kik talám azt gondolnák, hogy a' Subscriptio és a' szóval való Praenumerálás is elég lenne ezen Munka illyen árron lehető megszerzésére, szükségesnek tartjuk nyilván és vilá-

gosan jelenteni; hogy mivel a' Lexicon ezen Részének kiadása rendkívül való költségbe kerül, úgymint a' mellyhez a' megkivántató papiros árra egyedül, többre megy tizenkét ezer forintnál, és ezen költségnek nagyobb részét előre kell lefizetni; előrefizetett Praenumeránsoknak csak azokat tarthatjuk, a' kik ezen 10 forintot a' Collector Uraknál még ezen esztendőben December közepéig lefizetik, úgy hogy a' lefizetett pénz a' Collector Urak által legfeljebb December végére fel is küldődhetik.

A' Tanuló Ifjúságra való tekintetből, kivántuk ezen Lexicon előfizetésbeli árát, olly kevésre határozni, a' mennyire azt a' nyomtatásbeli költség maga leszállítani engedte; azt is megjegyezvén, hogy ha szinte a' könyv árkusainak száma 100-ra szaporodnék is, az Előfizetők többet fizetni nem fognak.

Midőn tehát egy részről azt reménylünk, hogy ezen okból a' Tanuló Ifjúság közül felesőbb Előfizetőkre tarthatunk számot: más részről olly telyes bizodalommal viseltetünk minden Hazánkfiái eránt, hogy ha hazafiúi buzgó fáradozásunk hasznos volta felől meggyőződnek; nem a' könyvnek tsekélyebb árron lehető megszerzése tekintetéből, hanem azért, mivel az efféle terhes és költséges munkagyámolítást érdemel, igyekezetünket előfizetés által elősegíteni készek lesznek.

7. Az előrefizetés öszve szedésére ezenel minden Kir. és Ns. Gymnasiumok T. T. Directorait, Rectorait, és T. T. Professorait, úgy szinte a' Ns. Seminariumok Vice Rectorait is alázatosan megkérjük, 's kérjük, hogy Hazafiúi buzgóságból jó igyekezetünknek elősegítői lenni méltóztassanak. Ezenkívül a' Praenumeratiót a' Könyváros Urak is mindenütt elfogadják. Az Előfizetők magok béírására készített Jegyes Papiros a' T. T. Collector Urakhoz minden helyekre elkül-

detik, még pedig két Párban, hogy azok-
ba a' Titt. Praenumeránsok neveiket bé-
írassák; mellyeknek egyike ide felkül-
dődik, és a' szerént a' Könyv végére ki-
nyomtatódik; a' másika pedig a' T. T.
Collector Uraknál marad, hogy az Exem-
plumok azok szerént könnyebben kiosz-
tódhassanak.

8) A' Titt. Collector Uraknak fára-
dozásokért minden tíz Exemplumra egy
Exemplum küldődik. Minthogy pedig in-
nen minden nyomtatvány ládákra rakva
küldetik le, és a' könyv nagysága miatt
az érte fizetendő vám, harminczad és
leszállítás bére sokra megy: legigasságo-
sabb dolognak találtuk azt, hogy minden
Praenumerans, Magyar és Erdély Or-
szágban egyformán, a' Könyvek által vé-
telekor 30 krajtzárt tegyen le, a' melly-
ből osztán minden leszállításra tett köl-
tség kikerülhet.

9. A' könyv kijövetelének idejére néz-
ve a' Könyvnyomtató úrral olyan egye-
zésre léptünk: hogy ha az árkusok szá-
ma 90-nél többre nem megy, úgy a'
könyv a' jövő Julius végére okvetetlenül
elkészül, és azt minden Titt. Praenume-
rans Urak még ezen Oskolai esztendőben
kezekhez vehetik.

10. Minthogy a' Praenumeratio fel-
küldésének utolsó időpontja December
vége, a' mellynél később a' pénzt Elő-
fizetésül elfogadni nem lehet: alázatosan
és szívesen kérjük a' T. T. Collector Ura-
kat, hogy a' Pénzt olyan helyekről, a'
honnán Postaszekér (Dilizsánsz) jár fel, ne
terheltesse az által küldeni, egyébün-
nen pedig más bizonyos alkalmatosság,
vagy a' hol az lehetséges, Váltó (Wech-
sel) által.

11. Midőn a' múlt Novemberben az
Oskolai Lexicon elkészült két kisebb Ré-

szére Subscriptiot nyitottam, azért, hogy
azt az Ifjúság ezen az úton oltsóbb árron
szerezhesse meg; tsak hamar olly nagy
számmal küldődtek hozzám a' Subscriben-
sek; hogy mire a' távolabb lévő helyek-
ről ez eránt leveleket vettem, már a'
Lexicon nyomtatványjai el is fogytak. Ez
az oka, hogy sok helyekre, a' kívánt
Exemplumok száma helyett, keveset, több
Seminariumokba és Gymnasiumokba pe-
dig minéműek: az Eperjesi, Gyöngyösi,
Késmárki, Székes Fejérvári, Nagy Káro-
lyi, S. N. Pataki, Posegai, Rosembergi,
Rozsnyai, Szathmári, Szigethi, Ungvá-
ri, Veszprémi; egy Exemplumot sem
küldhettem. Erre nézve jelentem, hogy
mihelyt a' Lexiconnak ezen Deák Rész
elkészül, azonnal a' Német-Magyar-Deák
Részt szándékozom, így, az Előfizetés
útján, kiadni, még pedig annyira meg-
bővítve, hogy az, ezen tekintetben, a'
most sajtó alatt lévő Részhez hasonló be-
tsű és nagyságú lehessen. Meggyözöd-
tem arról, hogy az igaz értelemben vett
Praenumeratio, egyetlen egy mód az il-
lyen költséges Munka kiadhatására; hogy
így, legalább az Előrefizetők, hamar és
sele árrán szerezhessék meg a' Könyvet;
más részről pedig, hogy a' költség nem
léte, a' Szerzőt és Kiadót Munkája erő-
szakos híjánosítására ne kényszerítse.

12. Az Előfizetési Nyomtatott Bizony-
ságokat, (Apochákat) mellyek innen fog-
nak leküldetni, a' T. T. Collector Urak
tulajdon aláírásokkal megerősítve fogják
kiosztani. — Itt Bétsben a' Praenumera-
tiót a' Kiadónál lehet lesfizetni; kinek la-
lása ez: Am Bergel No. 518 im 2ten Stoc:
ober der von Haykulschen Buchdruckerey.

Bétsben Oct. 23-dikán 1817.

Márton József
Professor.

Száz forint huszas pénzért, adtak Váltó czédulában: —
Oct. 21-dik napján 287 $\frac{1}{2}$ — 22-dikén 282 $\frac{7}{8}$ — 23-dikán 284 $\frac{1}{2}$ — forintot.